

DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-0285.1.2019.180527>

УДК 746.3(477)

Варивончик Анастасія Віталіївна
кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент
Київського університету ім. Бориса Грінченка
ORCID: 0000-0002-4455-1109
varivonchik@ukr.net

СТАТУТ УКРАЇНСЬКОЇ РАДИ ХУДОЖНІХ ПРОМИСЛІВ КООПЕРАТИВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ (РАД І АРТІЛЕЙ) «УКРХУДОЖПРОМСПІЛКИ»

Мета дослідження є важливою і малодослідженою проблемою, що пов'язана з діяльністю традиційних народних мистецтв та висвітленням обставин розвитку і відстеження історичної еволюції «Укрхудожпрому» – підприємства, яке виготовляло та продукувало унікальні вироби української художньої промисловості. **Мето дологія** дослідження ґрунтується на використанні архівних матеріалів та спостережень культурологічного, історичного та мистецтвознавчого аналізу. **Наукова новизна** полягає у розкритті нових фактів та ґрунтовному аналізі документів щодо діяльності, статуту й обов'язків «Укрхудожпромспілки», яку з часом було реорганізовано у виробничо-художнє об'єднання «Укрхудожпром». На основі результатів історичного дослідження можемо зробити **висновки**, що держава підтримувала та сприяла розвитку художньої промисловості з виготовлення виробів для населення України, надаючи можливість майстрам в артілях заробляти на життя та створювати вироби художньої промисловості для кожного регіону із властивими орнаментами певної місцевості.

Ключові слова: Укрхудожпромспілка, Укрхудожпром, артіль, статут, художня промисловість, виробництво.

Варивончик Анастасія Віталіївна, кандидат искусствоведения, доцент, доцент кафедры изобразительного искусства Киевского университета имени Бориса Гринченка

Устав Украинского совета художников кооперативных организаций (советов и артелей) «Укрхудожпромсоюз»

Цель исследования – важная и малоисследованная проблема, связанная с деятельностью традиционных народных искусств и освещением обстоятельств развития и отслеживание исторической эволюции «Укрхудожпром» – предприятия, на котором изготавливали и производили уникальные изделия украинской художественной промышленности. **Методология** исследования основана на использовании архивных материалов и наблюдений культурологического, исторического и искусствоведческого анализа. **Научная новизна** заключается в раскрытии новых фактов и основательном анализе документов о деятельности, уставе и обязанностях «Укрхудожпромспілки», которое со временем было реорганизовано в производственно

художественное объединение «Укрхудожпром». На основе результатов исторического исследования можем сделать **выводы**, что именно государство поддерживало и способствовало развитию художественной промышленности по изготовлению изделий для населения Украины, предоставляя возможность мастерам в артелях зарабатывать на жизнь и создавать изделия художественной промышленности для каждого региона с характерными орнаментами определенной местности.

Ключевые слова: Укрхудожпромсоюз, Укрхудожпром, артель, устав, художественная промышленность, производство.

Varyvonchyk Anastasia, *candidate of study of art, associate professor, associate professor of the department of the Fine Art of the Kyiv University named after Boris Grinchenko*

Statute of Ukraine for the sake of artists of cooperative organizations (advice and artel) "Ukrkhudozhpromspilki"

The purpose of the article is an important and under-investigated problem related to the activity of traditional folk arts and the coverage of the development and tracking of the historical evolution of Ukrhudozprom, an enterprise that manufactured and produced unique products of the Ukrainian artistic industry. **The methodology** is based on the use of archival materials and observations of cultural, historical and artistic analysis. **The scientific novelty** consists in disclosing new facts and a thorough analysis of documents on the activities, statute, and responsibilities of Ukrhudozhpromspilki, which was eventually reorganized into a production and art association "Ukrhudozprom". Based on the results of historical research, we can **conclude** that the state itself supported and contributed to the development of the art industry for the manufacture of products for the population of Ukraine, enabling artisans to make living in artels and to create artistic industry products for each region with peculiar ornaments of a certain locality.

Key words: Ukrhudozhpromsvyзка, Ukrhudozprom, artel, statute, artistic industry, production.

Актуальність теми дослідження. На сьогоднішній день величезною проблемою стало зникнення виробництва Укрхудожпрому, що могло б слугувати розвитку сучасних тенденцій щодо місцевих особливостей художньої промисловості, культури та побуту. Важливими є активне відродження, сприяння і підтримка розвитку народних традицій. До таких в Україні, належать мистецтво ткацтва, вишивки, килимарства, різблення по дереву та інші. Тому не дивно, що різні аспекти цієї теми привертють до себе увагу науковців – істориків, мистецтвознавців, культурологів.

Аналіз досліджень і публікацій. Про традиційне народне мистецтво вишивання загалом та його різні галузі, види і різновиди зокрема існує значний корпус наукових досліджень. Так, про мистецтво вишивання писали Л. Кравчук («Вишивка, нариси історії українського декоративно-прикладного мистецтва» 1969.), М. Новицька («Золотая вышивка Киевской Руси» 1972.), Т. Кара-Васильєва («Полтавська народна вишивка», 1993., «Українська вишивка» 1993., («Шедеври церковного шитва. XII – XX століття», 2000.) та ін. Вишивання в усіх його різновидах – як поширений вид народної творчості – ретельно проаналізували Р. Захарчук-Чугай («Українська народна вишивка. Західні області УРСР», 1988), Є. Причепій («Вишивка східного поділля», 2009.) та ін.

У цих та інших публікаціях даної тематики йдеться про зміст, особливості образної структури, про майстерність умільців, про традиції, зокрема й родові, тощо. Але мало хто зпоміж авторів, навіть тих, у назвах праць котрих міститься термін «промисел», звертає увагу саме на виробничий, промисловий аспект народної творчості, хоча згадані, як і інші, не названі тут, традиційні народні мистецтва здавна називаються художніми промислами.

У зазначеному легко переконатися, переглянувши відповідні публікації. А їх також чимало. Зокрема це альбоми «Художні промисли України» 1979. (ред. Н. М. Кисельової, «Декоративно-прикладне мистецтво Української ССР (1970-е – початок 1980-х років», 1986. (ред. Н. І. Вологодської, Л. Е. Жоголь). Виробничий, промисловий аспект народного мистецтва, як і мистецтва загалом, не знаходить належної уваги та висвітлення і в низці інших публікаціях на цю та суміжні теми.

Мета дослідження – висвітлити важливе і малодосліджену проблему, яка пов'язана із діяльністю традиційних народних мистецтв і обставин розвитку та відстеження історичної еволюції «Укрхудожпрому» – підприємства, яке виготовляло та продукувало унікальні вироби української художньої промисловості.

Виклад основного матеріалу. Як свідчать документи, відомо, що діяльність «Укрхудожпрому» розпочалась із Укрхудожпромспілки (Української художньо-промислової спілки) (Постанова №1 від 16 березня 1936 р.). До вторгнення німецьких військ «Укрхудожпромспілка» об'єднувала 119 артілей, випуск продукції у грошовому еквіваленті становив 71 млн карбованців (у цінах 1932 року) [4, оп. 1, сп. 2]. 1941 року «Укрхудожпромспілка» була вимушена припинити свою діяльність, архівні матеріали не збереглися з 1936-ого по 1943-й роки, а невелика кількість документів, які вціліли в Центральному державному архіві вищих органів влади та Управління (ЦДАВО України), Фонду № 4676, в описах за 1944–2004 рр., мали низьку якість. Велику кількість архівних матеріалів ледве можна прочи-

тати: адже в 1940-х років друкували здебільшого на папіросному папері, і значна кількість документів не збереглась зовсім, тобто інформація про той період до нас не дійшла. Але збережених архівних документів вистачає для відтворення і узагальнення рис діяльності художнього об'єднання «Укрхудожпром».

Перші післявоєнні заходи щодо відновлення «Укрхудожпрому» відбулись «(у системі Української ради промислової кооперації), про що свідчить Постанова № 20 від 22 лютого 1944 року. Українською радою промислової організації, ухвалена на виконання постанови Ради Народних Комісарів УРСР «Про відновлення і розвиток художніх промислів на Україні» та відповідної «директиви» і Центрального комітету КП/б/У (Постанова № 46 від 8 лютого 1944 року), таким чином, було створено художньо-промислове об'єднання, якому надали можливість розвивати художню промисловість» (Постанова № 20 від 22 лютого 1944 року) Української ради промислової організації, прийнята на виконання постанови Ради Народних Комісарів УРСР «Про відновлення і розвитку художніх промислів на Україні» та відповідної «директиви» і Центрального комітету КП/б/У (Постанова № 46 від 8 лютого 1944 року) [4; оп. 1, сп.2]. До загальних завдань «Укрхудожпромспілки» відповідно до Статуту, затвердженого 5 серпня 1944 року, входило керівництво організаційною, виробничою, фінансовою, оперативною, політично-виховною та культурно-масовою роботою промислово-кооперативних організацій із виробництва художньої вишивки, килимів, ткацьких виробів, різьблення по дереву, керамічних виробів та інших подібних.

*Затверджено
Президіумом Уккопромади
5 серпня 1944 р.
Голова Президіуму*

*Статут
Української ради художніх промислів кооперативних організацій
(рад і артілей) «Укрхудожпромрада»*

І. Цілі і завдання

1. Укрхудожпромрада об'єднує промислові кооперативні організації з виробництва: художньої вишивки, килимарства, художнього ткацтва, різьби по дереву, керамічних виробів та ін. та керує їх організаційною, виробничою, фінансовою, оперативною, політично-виховною та культурно-масовою роботою відповідно до директив партії і уряду.

2. Для досягнення цілей, вказаних у п. 1 Укрхудожпромрада:

а) здійснює директивне, перспективне, оперативне планування діяльності об'єднаних ними організацій, розробляє контрольні цифри п'ятирічки, річні і кварталні плани своєї системи у районних та обласних розрізах у цілому і за окремими промислами, подає їх на затвердження вищих організацій і вживає заходи для виконання і перевиконання встановлених планів організаційної системи;

б) сприяє утворенню і організаційно-господарському зміцненню спілок, артілей (товариств) як існуючих промислів, і шляхом організацій нових промислів, всесвітньо розширюючи виробництво товарів широкого споживання, розгортаючи промисли і виробництва, які обслуговують соціалістичну промисловість, сільське господарство, транспорт, а також промисли з побутового обслуговування населення.

в) вживає заходів до повного кооперування трудящих кустарів України, залучаючи в роботу артілей членів колгоспу, членів сімей артільщиків та ін.;

г) готує відгуки для реєстрації статутів, артілей і спілок;

д) керує виробничою діяльністю спілок і артілей, мобілізує їх підняття культури виробництва, підвищує продуктивність праці членів артілей, повне використання виробничої потужності артільних підприємств, виконання і перевиконання норм, розгортання соціалістичної раціоналізації, розвиток і впровадження винахідництва, освоєння кращого досвіду роботи, охорона праці і техніки безпеки і т. д.;

е) організовує допомогу спілкам і артілей і керує ними у розгортанні соціалістичного змагання і ударництва та їх вагових форм – стахановського руху, створення всіх умов для подальшого поширення його вищир і вглиб;

ж) надає спілкам і артілям допомогу в роботі з поліпшення якості продукції, для ліквідації браку виробів, для розширення і поліпшення асортименту: з цією метою Укрхудожпромрада зокрема організовує обмін виробничим досвідом, спільні наради представників спілки, артілей з представниками торгуючих організацій, влаштовує виставки зразків виробів і реєструє артільні і спілкові марки;

з) керує фінансовим господарством своїх членів, сприяє зміцненню серед них фінансової дисципліни, планує фінансову і кредитну діяльність системи, фінансує членів, як за рахунок обов'язкового фонду, який перебуває в управлінні промради, так і за рахунок фондів, керує мобілізацією коштів у системі, стверджує зміну доходів і витрат серед своїх членів, проводить заходи щодо зниження накладних витрат, щодо зниження собівартості продукції і відпускних цін і щодо підвищення рентабельності спілок і артілей відповідно до статуту, дає вказівку з організації фонду спілки і артілей і для розподілу прибутку в артілях і спілках;

і) приймає від своїх членів поворотні довгострокові і короткострокові внески з певним призначенням;

к) керує капітальним будівництвом системи, затверджує відповідно до чинних законів титули, кошторис та проекти з будівництва і надає організаційно-господарську та технічну допомогу в проведенні будівництва;

л) вишукує нові місцеві джерела сировини, веде роботу для заготівлі сировини, матеріалів, напівфабрикатів, відходів з підприємств державної промисловості, обладнання, інструментів, палива і т. п., забезпечує ними своїх членів, розподіляє між членами виділення у централізованому порядку товарно-матеріальних фондів, стежить за їх своєчасною реалізацією, організовує свої власні заготовки, організовує збут продукції членів, відкриває магазини з продажу продукції, сприяє артілям і спілкам у розгортанні роздрібною торгівлі;

м) організовує підготовку і перепідготовку кадрів своєї системи, веде облік і розподіл працівників в організації системи, виробляє заходи для підвищення кваліфікації і з перекваліфікації членів артерій, для чого організовує школи і курси і сприяє розвитку учнівства в артілях;

н) керує політико-виховною та культурно-масовою діяльністю своїх членів, виробляє загальні та культурно-просвітницькі заходи для системи, для чого визначають школи, курси, лекції, бібліотеки, червоні куточки, хати-читальні, клуби та інші, дозволом відповідних організацій, видає у відповідному порядку періодичні і неперіодичні видання;

о) організовує в системі облік і звітність і керує цією роботою, збирає, розробляє і опубліковує статистичний та інший матеріал, що стосується діяльності промислової кооперації;

п) сприяє організації та діяльності мас взаємного страхування і взаємну допомогу промислової кооперації і здійснює загальне керівництво ними;

р) сприяє розгортанню фізкультури і спорту серед членів артілей для підготовки до праці і оборони країни;

с) керує діяльністю системи щодо подальшого підвищення культурно-побутового обслуговування членів артілей та їх сімей, дає вказівки системі не раціональному використанню фондів поліпшення побуту членів артілей і проводить спільні заходи для своєї системи у цій галузі;

т) керує діяльністю ревізійних комісій, регулярно здійснює фінансовий контроль і проводить документацію ревізії кожного зі своїх членів;

у) надає своїм членам і членам артілей призову допомогу і запобігає без особливої на то довіреності їх інтереси (у судових і адміністративних органах);

ф) регулярно звітує про свою діяльність перед своїми членами і перед Укрхудожпром.

3. Укрхудожпром веде свою діяльність за планом, який приймається зборами уповноважених і затверджується вищою промисловою коопераційною організацією, відповідно до загального плану системи промислової кооперації, затвердженому урядом.

4. Укрхудожпром представляє інтереси промислової кооперації у державних кооперативних установах і громадських організаціях.

5. Укрхудожпром входить до складу членів Укрхудожрад і підпорядковується його постановам і вказівкам.

6. Постачальницько-збутову роботу, як зі своїми членами, так і іншими організаціями здійснює на підставі договорів.

7. Укрхудожпромрада самостійно відповідно до промфінплану розпоряджається своїм майном, користується у банку кредитом, розрахунковими та іншими рахунками, проводить згідно з існуючими законами лімітні та позалімітні капітальні вкладення, укладає всякого роду договори, являє позови і відповідає на суді і, взагалі користується всіма правами юридичної особи.

8. З метою обслуговування своїх членів Укрхудожпромсоюз має право організовувати склади, бази, заготівельні пункти, підприємства з необхідної для переробки сировини і доопрацювання виробів, трикотажні та інші підприємства, організують діяльність цих підприємств за госпрозрахунком.

9. Укрхудожпромрада є юридичною особою, яка має печатку із зазначенням свого найменування.

Діяльність Укрхудожпромради поширюється на всій території України.
Правління Укрхудожпромради знаходиться у м. Києві.

II. Склад Промради, права і обов'язки його членів Членами Укрхудожпромради можуть бути ради і промислові кооперативні артілі, товариства.

Прийом у члени спілки здійснюється правлінням і затверджується зборами уповноважених. Кооперативна організація, яка не прийнята до числа членів правління спілки, може оскаржити відмову в прийомі зборів уповноважених ради і Укрхудожпромради.

Кооперативна організація, яка бажає вступити в члени Укрхудожпромради, подає про те правлінню промради заяву, в якій має бути виражене зобов'язання вступаючої організації виконати постанову статуту і рішення його органів управління, виконане на підставі статуту.

До заяви мають бути додані: статут вступаючої організації, постанова загальних зборів (збори уповноважених) вступаючої організації про вступ до промради, відомості про склад її правління і останній за часом складання баланс і звітні дані про діяльність вступу організації.

Вступаюча організація зобов'язана внести вступний і пайовий внесок, відповідно до статей 17 і 18 цього статуту.

Укрхудожпромрада має право вимагати скликання надзвичайних загальних членів для розгляду і вирішення питань, висунутих профспілкою, зокрема, питання про дострокові перевибори членів правління і ревізійної комісії та у залученні винних осіб до відповідальності.

Укрхудожпромрада має право скасовувати неправильне рішення правління спілки та артілі, загальних зборів, якщо вони йдуть врозріз із статутом, з директивами партії і уряду.

Член Укрхудожпромради за рішенням свого загального (зборів уповноважених) може вийти з нього, подавши про це письмову заяву правлінню Укрхудожпромради.

Вибувши (вийшовши або виключений) член Укрхудожпромради позбавляється права брати участь у зборах уповноважених. Вибувши із дня подачі заяви про вихід, а виключений з дня ухвалення зборів уповноважених про виключення.

Не пізніше 3-х місяців після затвердження зборами уповноважених відліку за той операційний рік, протягом якого член виключений, йому повертається пайовий внесок за вирахуванням зборганості і понесених ним збитків.

На додаток до цих сум, виконання або виключення члени не мають права на отримання будь-якої частки із майна, за винятком внесених ними зворотних внесків Укрхудожпромради.

Кожен член Укрхудожпромради зобов'язаний:

а) підкорятися правилам статуту, а також постановам зборів уповноважених і правлінням промради;

б) представляти Укрхудожпромраді звіт про свою діяльність, статистичні та інші дані за формами і в терміни, встановлені правлінням Укрхудожпромради, а також звітувати перед Укрхудожпромрадою, здійснюючи періодичні доповіді на засіданнях і правліннях;

в) скликати за пропозицією правління Укрхудожпромради надзвичайні загальні збори (збори уповноважених) для обговорення повідомлень і пропозицій;

г) надати правлінню Укрхудожпромради і особам, уповноваженим на те правління – свої книги і справи для обстеження і ревізії і проводити заходи щодо поліпшення роботи.

III. Засоби розподілу прибутків і збитків.

10. Укрхудожпромрада утворює фонди: основний, пайовий і операційні.

11. Основний фонд створюється:

а) зі вступних фондів членів;

б) із відрахувань від розподіленою прибутку Промсоюз і розміру на менше 10% прибутку;

в) із переданих залишків майна ліквідованих артілей, товариств, спілок;

г) з інших надходжень.

17. Вступний внесок встановлюється для спілок 1000 карб., а для артілей, які мають до 25 членів – 260 карб., до 50 членів – 500 карб., а понад 50 членів – 1000 карб. і вноситься негайно після оголошення про прийняття його до складу членів Укрхудожпромради.

18. Пайовий фонд створюється із пайових внесків у розмірі 20% пайового фонду члена. Вступаючи до числа членів кооперативна організація вносить пайовий внесок у зазначеному розмірі не-

гайно після оголошення їй про прийняття у промсоюз, а потім з пайового фонду робить щомісячні пайові внески, виходячи з цього перерахунку, суми збільшення за певний місяць свого пайового фонду.

В окремих випадках після значного зменшення пайового фонду у члена Промсоюзу, його пайовий внесок у союз може бути зменшений на прохання члена постановою зборів уповноважених, за відсутності збитків.

Після виходу члена з системи союзу – пайовий фонд повертається члену тільки 75%, а решта 25% залишаються в союзі.

19. За постановою зборів уповноважених Укрхудожпромради, можуть бути утворені фонди зі спеціальним призначенням. Порядок утворення та витрачання цих фондів визначається правлінням, відповідно до кошторисів та планів, затверджених зборами уповноважених, спеціальними фондами можуть бути утворені:

- а) з відрахувань від прибутків за постановою зборів уповноважених;
- б) із довгострокових і короткострокових внесків, вироблених членами;
- в) із сум, отриманих за довгостроковими позиками спеціальні фонди.

20. Укрхудожпромспілка отримує від своїх членів винагороду за оперативне обслуговування, яке встановлюється в договорах із членами, згідно з директивами Укрхудожпромради про розмір винагороди за обслуговування організацій системи.

На свої витрати, що не покриваються винагородою за оперативне обслуговування, а так само на покриття витрат з утримання вищих ланок і витрат за загальнокооперативними заходами, – Укрхудожпромспілка отримує від своїх членів відрахування. Розмір і порядок відрахувань встановлюється за директивами Укрхудожпромради згідно з чинними постановами.

21. З чистого прибутку Укрхудожпромспілки сплачується прибутковий податок і проводиться встановлення відрахування до фондів, що створюються на підставі законів цього статуту та директива Укрхудожпромради, а решта суми повертається зборами уповноважених на посилення наявних і на утворення нових фондів, і на загальнокорпоративні потреби тацілі.

22. Збитки, які визначили річними звітами, або розподіляють зборами уповноважених спілки між його членами пропорційно до їх пайових внесків або оборотом у перебігу звітнього року, або залишаються на балансі на термін, не більше одного року для покриття їх із прибутку наступного року.

Сума, яка розподіляється між членами, стягується з них, у терміни, встановлені зборами уповноважених, але не більше одного року. Внески на покриття збитків з кожного члена не можуть перевищувати двократного розміру пайового внеску. Збитки, не покриті внесками членів або прибутком наступного операційного року, – після закінчення року списуються з основного фонду.

IV. Органи управління ревізії Укрхудожпромспілки

23. Органами управління є збори уповноважених і правління Укрхудожпромспілки.

24. Члени правління і ревізійної комісії Укрхудожпромспілки беруть участь у зборах уповноважених із дорадчим голосом, якщо вони не є представниками, обраними на ці збори уповноважених. У разі обрання вони користуються правом вирішального голосу за винятком питань:

- а) про затвердження їх звітів;
- б) про оцінку їх діяльності;
- в) із достроковим відсторонення їх від посади;
- г) про притягнення їх до відповідальності.

25. Чергові збори уповноважених скликаються правлінням щорічно не пізніше трьох місяців після закінчення операційного року.

Надзвичайні збори уповноважених скликаються у міру необхідності: на розсуд правління, на вимогу ревізійної комісії, однієї третьої частини членів Укрхудожпромспілки, а також на вимогу вищої промкооперативної організації.

Порядок скликання зборів уповноважених встановлюються зборами уповноважених. У будь-якому разі члени повинні бути повідомлені повістками про день, місце і збори уповноважених і про питання, які підлягають розгляду на ньому, не менше ніж за 10 днів; крім того, в правлінні Укрхудожпромспілки має бути оприлюднено оголошення про ці данні.

Збори уповноважених вважаються такими, що відбулися, якщо в них беруть участь представники не менше ніж 2/3 від числа членів Укрхудожпромспілки.

Рішення приймаються зборами уповноважених простою більшістю голосів, рішення про виключення членів Укрхудожпромспілки про припинення дій Укрхудожпромспілки і про зміну його статуту повинні бути прийняті не менше як 2/3 голосів присутніх.

Правління

26. Правління обирається зборами уповноважених таємним голосуванням на два роки. Збори уповноважених встановлює число членів правління і кандидатів до них. Правління набирає зі свого складу відкритим голосуванням голову.

27. Правління є виконавчим органом Укрхудожпромспілки і проводить всю поточну роботу Укрхудожпромспілки відповідно до ст. ст. 1 і 2 цього статуту і представляє Укрхудожпромспілку без особливої на те довіреності.

На правління зокрема покладається:

- а) представництво інтересів Укрхудожпромспілки і об'єднання їх кооперативних організацій у державні (в тому числі і суднові) кооперативні і громадські установи та організації;
- б) прийом нових членів;
- в) складання правил та інструкції із різних галузей діяльності Укрхудожпромспілки і внесення їх у належних випадках на розгляд і затвердження зборів уповноважених;
- г) ревізія та інструктування організацій, які є членами Укрхудожпромспілки;
- д) здійснення всієї оперативної діяльності Укрхудожпромспілки і висновок всіх оперативних угод розпорядження всіма фінансами Укрхудожпромспілки, відкриття рахунків у банках і отримання грошових коштів, підпис чеків, платіжних доручень та інших грошових документів;
- е) ведення організаційної, політико-виховної, культурно-масової роботи та підготовка кадрів;
- ж) керівництво рахівництвом і діловодством Укрхудожпромради;
- з) відповідність кошторису доходів, видатків, плану діяльності, річного відліку і балансу Укрхудожпромради і внесення їх на розгляд і затвердження зборів уповноважених;
- і) запрошення і звільнення службовців і робітників;
- к) видача довіреностей у справах Укрхудожпромради;
- л) скликання зборів уповноважених Укрхудожпромради;
- м) інші справи, що впливають із статуту Укрхудожпромради і на постанову зборів уповноважених.

28. Правління обирає зі свого складу закритим голосуванням строком на два роки Президію Правління, в складі голови правління, заступників голови до постійно діючих членів правління, виконує всі функції правління.

Пленарні засідання правління скликається головою правління не рідше одного разу в квартал.

Пленарні засідання правління вважається таким, що відбувся, якщо на ньому присутні не менше половини членів правління.

29. Всі письмові відомості виробляються за підписом голови, або одного з постійно працюючих членів правління.

Зобов'язання доручення, що видаються, укладаються договором, а також довірені документи повинні бути за підписом голови та одного з працюючих постійно членів правління або за підписом особи, яка має довіреність від правління.

30. Члени правління можуть бути відсторонені за постановою зборів уповноважених від виконання обов'язків і зняті з посади до закінчення терміну, на який вони обрані.

IV. Припинення діяльності Укрхудожпромради

31. Укрхудожпромрада припиняє свою діяльність за постановою зборів уповноважених і в разі, передбаченому законом.

32. Ліквідація проводиться у порядку, встановленому законом. Кошти та майно залишаються після задоволення усіх пред'явлених союзу претензій, прийнятих ним зобов'язань і після сплати пайових внесків членам, передаються до вищої кооперативної організації.

Голова Оргбюро
Члени Оргбюро:

Танько Г. Ф.
Карячко М. О.,
Файбеніна К. С.

Завірено нотаріусом Ковальською М. Ф.
м. Київ, 11 серпня 1944 р. [4, оп. 1, сп. 5]

Для виконання цих завдань на «Укрхудожпромспілку» поклали такі повноваження:
- здійснення директивного, перспективного і оперативного планування діяльності об'єднаних організацій і представлення планів своєї системи на затвердження вищих організацій,

вжиття заходів для виконання (та перевиконання) встановлених планів; сприяння освіті працівників та організаційно-господарському зміцненню спілки артiлей як існуючих промислів, так і організації нових;

- здійснення заходів, спрямованих на повне кооперування працівників-кустарів України;
- керівництво виробничою діяльністю спілок і артiлей, мобілізація їх на піднесення культури виробництва, підвищення продуктивності праці, повне використання виробничих потужностей артiлей, розгортання соціалістичного змагання, розвиток і запровадження досягнень раціоналізаторів та винахідників, засвоєння кращого досвіду робітників охорони праці і техніки безпеки;
- організація допомоги спілкам та артiлям, керівництво ними у розгортанні соціалістичного змагання і ударництва;
- організація допомоги спілкам та артiлям у роботі для підвищення якості продукції, розширення асортименту;
- проведення заходів зі зниження витрат, зниження собівартості продукції і відпускних цін та підвищення рентабельності виробництва;
- керівництво капітальним будівництвом, утвердження титульних списків, кошторисів, проєктів будівництва;
- організація у системі обліку та контролю, звітності, підготовка та публікація статистичних та інших матеріалів, перепідготовка кадрів;

Керівним органом «Укрхудожпрому» були збори уповноважених та обране ними Правління, у структурі якого було кілька «Бюро» (за напрямками роботи). У Центральному державному архіві вищих органів влади та Управління (ЦДАВО України), Фонду ф 4676, в описах за 1944–2004 р., збереглися (хоча й далеко не всі) постанови, накази, рішення та велика кількість бухгалтерських документів. У деяких текст ледве можна прочитати: документи з 1944 року друкували на папіросному папері. Деякі документи не збереглися зовсім, отож інформація про той період до нас не дійшла. Проте збережених документів цілком достатньо, щоб відтворити в загальних рисах діяльність цього об'єднання.

Виконуючи провідну постанову про кооперування народних майстрів, вже в 1944 р. було організовано Крелевецький та Київський осередки Укрхудожпромради (Постанова ф 1 від 4 квітня 1944 року) «Про призначення т. Гладишевої Р. М. уповноваженим Укрхудожпромради з організації Київської Міжоблхудожпромради».

Постанова № 1

Оргбюро Укрхудожпромради «Про призначення т. Гладишевої Р. М. уповноваженим Укрхудожпромради з організації Київської Міжоблхудожпромради від 4 квітня 1944 р.

1. Відповідно до постанови № 20 Президії Укрхудожпромради від 28 лютого 1944 р. про відновлення діяльності Укрхудожпромради та організації Міжобласних та обласних Художпромрад затвердити уповноваженим профорганізацій Київської Міжоблхудожпромради т. Гладишеву Раїсу Миколаївну.
2. Зобов'язати т. Гладишеву приступити негайно до організації Київської Міжоблхудожпромради, забезпечити комплектування кадрів відповідно до штату, затвердженого штатною комісією.
3. Зобов'язати т. Гладишеву провести прийомку від Київської Облради усіх діючих артiлей майна, обладнання та інше.

Оргбюро

(підписи)

Карячко М. О.

*Файбеніна К. С.
Тарасенко Г. П.
[4, оп. 1, сп. 6].*

Наукова новизна полягає в розкритті нових фактів та ґрунтовному аналізі документів щодо діяльності, статуту й обов'язків «Укрхудожпромспілки», яку з часом було реорганізовано у виробничо-художнє об'єднання «Укрхудожпром». На основі результатів історичного дослідження можемо зробити висновки, що саме держава підтримувала та сприяла розвитку художньої промисловості з виготовлення виробів для населення України, надаючи можливість майстрам в артiлях заробляти на життя та створювати вироби художньої промисловості для кожного регіону із властивими орнаментами певної місцевості.

Початок ХХІ століття відзначився різким спадом діяльності промислових виробництв і виробництв художніх промислів, які не витримали ринкової конкуренції. Порушились традиційні виробничі та економічні (збут продукції) відносини, виникли проблеми із постачанням сировини, технічно

застаріло обладнання, втрачена була підтримка держави цього сектору економіки та культури, що і спричинило поступову ліквідацію виробничо-художніх об'єднань, які розпочали свою діяльність ще в 1936 році та продовжили роботу після Великої Вітчизняної Війни. Зовсім не прості були часи, та за допомогою держави створювались підприємства і виробництва, надаючи можливість місцевим жителям кожного регіону працювати і робити внесок у розвиток художньої промисловості України.

Література

1. Про державне акціонерне товариство «Укрхудожпром»: Постанова Кабінета Міністрів України.
URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/28-94-%D0%BF/>
2. Про затвердження Державної програми збереження, відродження і розвитку народних художніх промислів на період до 2010 року»: Постанова Кабінета Міністрів України URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/768-2007-%D0%BF/print1452791443789248/>
3. Про збереження та розвиток народних художніх промислів України в ринкових умовах»: Постанова Верховної Ради України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3686-12/>
4. Центральний державний Архів Вищих Органів Влади та Управління України (ЦДАВО України). Фонд Ф 4676 опис 1 постійного зберігання за 1944 – 1973 рр. : оп. 1 сп. 2, 4, 97, 240, 568, 573, 568, 667, 589, 643, 723, 760, 786, 811, 873, 944, 988, 1067, 1227, 1285, 1251, 1270, 1310.
5. Центральний державний Архів Вищих Органів Влади та Управління України (ЦДАВО України). Фонд Ф 4676, опис 1 (подовження справ) постійного зберігання за 1973 – 2004 рр. : оп. 1 сп. 1325, 1375, 1378.

References

1. About the state joint-stock company of «Ukrkhudozhprom»: Decision of Kabineta of Ministers of Ukraine. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/28-94-%D0%BF/> [in Ukrainian].
2. About claim of the Government program of maintainance, revival and development of folk artistic trades, on a period to 2010 year»: Decision of Kabineta of Ministers of Ukraine. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/768-2007-D0%BF/print1452791443789248/> [in Ukrainian].
3. About a maintainance and development of folk artistic trades of Ukraine in market conditions»: Decision of Verkhovna Rada of Ukraine. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3686-12/> [in Ukrainian].
4. Central record Office of Higher Organs of Power and Management of Ukraine (CDAVO of Ukraine). Fund F 4676 description 1 permanent storage for 1944 – 1973 : op. 1 sp. 2, 4, 97, 240, 568, 573, 568, 667, 589, 643, 723, 760, 786, 811, 873, 944, 988, 1067, 1227, 1285, 1251, 1270, 1310 [in Ukrainian].
5. Central record Office of Higher Organs of Power and Management of Ukraine (CDAVO of Ukraine). Fund F 4676, description 1 (lengthening of businesses) permanent storage for 1973 – 2004 : op. 1 sp. 1325, 1375, 1378 [in Ukrainian].